AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏNİYYƏT NAZİRLİYİ

MƏDƏNİYYƏT ÜZRƏ ELMİ-METODİKİ
VƏ İXTİSASARTIRMA MƏRKƏZİ

PROQRAM

UŞAQ MUSİQİ VƏ İNCƏSƏNƏT
MƏKTƏBLƏRİNİN

VİOLİN

SİNFİ ÜÇÜN

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət Nazirliyi

Mədəniyyət üzrə Elmi-Metodiki
və İxtisasartırma Mərkəzi

PROQRAM

UŞAQ MUSİQİ VƏ İNCƏSƏNƏT MƏKTƏBLƏRİNİN VİOLİN SİNFİ ÜÇÜN

Bakı – 2024

Tərtibçilər:

Neymət Mürsəlov

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin Mədəniyyət üzrə Elmi-Metodiki və İxtisasartırma Mərkəzinin Təhlil, təlim və tədris şöbəsinin müdiri, Əməkdar artist

İlhamə Ağayeva

Bakı şəhər Niyazi adına 22 nömrəli Uşaq Musiqi Məktəbinin direktoru, Əməkdar müəllim

Gülnarə Seyidova

Bakı şəhər L. və M. Rostropoviçlər adına 21 nömrəli Onbirillik Musiqi Məktəbinin şöbə müdiri

Rəyçilər:

Hökümə Əliyeva

Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının professoru, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, Əməkdar müəllim

Fatimə İdyatulina

Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının professoru, Əməkdar müəllim

Redaktor:

Lalə Xəlilli

Mədəniyyət üzrə Elmi-Metodiki və İxtisasartırma Mərkəzinin aparıcı metodisti, Ü. Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının doktorantı.

İZAHAT VƏRƏQƏSİ

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi sistemində fəaliyyət göstərən Uşaq musiqi və incəsənət məktəblərinin qarşısında duran vəzifələrin dairəsi geniş və rəngarəngdir. Uşaq musiqi və incəsənət məktəbləri gənc nəslə ümumi musiqi təhsili verməli, onları dünya musiqi mədəniyyəti xəzinələri, əmək, nizam-intizam, asudə vaxtlarını düzgün bölüşdürmək bacarığı ilə tanış etməli, Azərbaycan və xarici klassiklərin incəsənət nümunələri üzərində estetik zövqlərinin formalaşmasına kömək etməli, fəal musiqi dinləyiciləri yetişdirməlidir.

Mütəmadi olaraq Mədəniyyət Nazirliyinin Mədəniyyət üzrə Elmi-Metodiki və İxtisasartırma Mərkəzi tərəfindən bu müəssissələrin tədris proqramlarına baxış keçirilir. Həmin proqramlara son dövrlərdə bu və ya digər musiqi alətləri üçün bəstələnmiş və yaxud tərtib edilmiş əsərlər daxil edilir ki, bu da şagirdlərin təkcə Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri ilə deyil, həmçinin bir sıra dünya xalqlarının musiqi incəsənəti nümunələri ilə tanış olmalarına imkan yaradır.

Violin fənninin tədrisi şagirdlərin (təhsilalanların) intellektual səviyyəsinin, həyata və musiqiyə baxışının tənzimlənməsi, musiqi savadına yiyələnməsi, alətdə ifa etmək bacarığının formalaşdırılması, klassik musiqiyə və musiqi yaradıcılığına marağın artırılması və onların solo, ansambl, orkestr ifasında zəruri olan bacarıq və vərdişlərə yiyələnməsinə şərait yaradır.

Violin fənninin tədrisində bir sıra tədris metodlarından istifadə olunur. İxtisas dərsləri həftədə 2 dəfə fərdi qaydada keçirilir. Dərs müddəti 45 dəqiqədir. Dərs zamanı müəllim (təhsilverən) şifahi (danışaraq izah etmək), praktik (alətdə ifa edərək izah etmək), analitik (müqayisələr və ümumiləşdirmələrlə izah etmək), emosional (biliklərin, obrazların, bədii təəssüratların seçimi ilə izah etmək) tədris metodlarından istifadə edərək dərs prosesini qurmalıdır. Fərdi tədris metodu hər bir şagirdə (təhsilalana) daha dəqiq və psixoloji cəhətdən düzgün yanaşma tapmağa və ən uyğun tədris metodunu seçməyə imkan verir.

İxtisas müəlliminin qarşısında duran vəzifələri şagirdlərin (təhsilalanların) bilik səviyyəsini artırmaq və gənc musiqiçi (violinoçu) kimi yetişməsinə çalışmaq, onların dərslərdə müntəzəm iştirakının və dərslərə hazırlıqlı gəlməsinin təmin olunması məqsədilə valideynlə müntəzəm əlaqə saxlamaq, daima öz üzərində işləyərək şagirdə şəxsi nümunə göstərmək, sinif konsertləri təşkil etməkdən ibarətdir.

İlk dərslərdən violin alətini seçən şagirdlər (təhsialanlar) üçün səs hasili ən vacib vəzifə olaraq qalmalıdır. Keyfiyyətli tonu əldə etmək üçün ifaçı həddən artıq çox zaman, həmçinin bu problemin həllinə bütün zəkasını, zehnini və mənəvi konsentrasiyasını sərf etməyə hazır olmalıdır. Kamanı tutmaq, barmaqların təzyiqini tənzimləmək, biləkdən istifadə etmək kimi əsas məqamlar yalnız müəllimin izahatlarını qavramaq və mənimsəməklə əldə olunur. Gözəl səsə (tona) malik olmağın yeganə praktik yolu budur.

Musiqi əsərini ifa edərkən intonasiya, fraza, obraz, forma, dinamika, vibrasiyadan düzgün istifadə etmək lazımdır. Bu keyfiyyətlərin aşılanması üçün mütəmadi olaraq çalışmaq lazımdır. İxtisas müəllimi şagirdin (təhsilalanın) istedad dərəcəsini nəzərə alaraq musiqi-bədii və texniki inkişafını daima nəzarətdə saxlamalı, müasir Azərbaycan bəstəkarlarının əsərlərini repertuara əlavə etməlidir.

İŞ PLANI

Təhsilin uğuru aydın, real və dəqiq müəyyən edilmiş məqsədlərdən asılıdır. Müasir musiqi pedaqogikası şagirdlərin (təhsilalanların) inkişafının planlaşdırılmasına böyük əhəmiyyət verir. İxtisas müəllimi müxtəlif istiqamətləri nəzərə alaraq hər şagird (təhsilalan) üçün iş planı tərtib edir.

Plan müəllim tərəfindən şagirdin fərdi xüsusiyyətləri haqqında fikirlərinə və onun musiqi inkişafının sistemli təhlilinə əsaslanmalıdır.

İş planın tərtib edilməsi musiqiçinin formalaşmasında və inkişafında böyük əhəmiyyət kəsb edir. İş planı – müəllim tərəfindən bütün tədris prosesinin sistematik şəkildə idarə edilməsi, şagirdin xüsusiyyətlərini, yaxın dövr üçün tapşırıqların əlaqəli xüsusiyyətlərini, iş üsullarını, repertuarını təmin edən xüsusi plandır.

Müəllim şagirdlə işləmək üçün tapşırıqların qoyulmasına çox məsuliyyətlə yanaşmalıdır. Düzgün seçilmiş musiqi materialı tapşırığın vaxtında və keyfiyyətli həllinə kömək edir. Həll edilməli olan problemi müəyyən etdikdən sonra müəllim onun aradan qaldırılması yollarını göstərməlidir.

Siniflər üzrə proqram tələblərinin vəzifəsi – bütün tədris materialının (ifaçılıq bacarıqları, ifaçılıq texnikası, repertuar, terminologiya və s.) təhsil dövrü üçün sadədən mürəkkəbə qədər paylanmasıdır.

Tapşırıqların ümumiləşdirilməsi yalnız 1-ci sinif şagirdləri üçün mümkündür. Bu zaman müəllim şagirdin musiqi qabiliyyətləri və imkanları haqqında tam təsəvvürə malik deyil. Ümumi tapşırıqlar kifayət qədər sadələşdirilmiş şəkildə tərtib edilə bilər:

- ifa aparatının (əllərin) qoyuluşu;
- not yazısının öyrənilməsi;
- əsas ifa texnikalarının öyrənilməsi;
- əsas musiqi qabiliyyətlərinin (ritm, eşitmə, yaddaş) inkişafı.

Repertuar seçərkən müəllim şagirdin fərdi imkanlarına və tədris ili ərzində qarşıya qoyulan iş məqsədlərinə əsaslanaraq əsərlərin sayını, mürəkkəblik səviyyəsini, onların üslub və janr xüsusiyyətlərini nəzərə almalıdır. Nəzərdə tutulan təxmini repertuar aralıq və yekun imtahanlarda (akademik konsertlərdə) ifa olunan əsərlərlə məhdudlaşmamalıdır. İş materialı fərdi dərs çərçivəsində musiqi fəaliyyətinin bütün növlərini əks etdirməlidir:

- şagirdin texniki imkanlarının inkişaf etdirmək (məşğələ, etüd və qammalar)
- bədii repertuar üzərində işləmək (pyeslər, iri həcmli əsərlər)

İş planın tərtib edilməsi pedaqoji işin çox mühüm mərhələsidir. Repertuarın uğurlu seçimi şagirdin uğuruna və əksinə, bununla bağlı buraxılan səhvlər arzuolunmaz nəticələrə səbəb ola bilər. Ona görə də planlar çox düşünülmüş şəkildə tərtib edilməlidir. Müəllim üçün plan yaratmaq — həqiqətən yaradıcı bir prosesdir.

Şagirdin iş planı cari tədris ili üzrə 1-ci və 2-ci yarımilliyin əvvəlində tərtib olunur. Fərdi iş planı təsdiq edildikdən sonra şagirdin fərdi vərəqəsinə yazılır və şöbə müdiri tərəfindən təsdiq edilir. Tədris ilinin nəticəsi kimi müəllim tərəfindən fərdi vərəqədə

şagirdin xarakteristikası (musiqi qabiliyyətinin səviyyəsi, işgüzarlığı və dərslərə münasibəti haqqında qısa təsvir) yazılır.

Nəzarətin formaları və qiymətləndirmə sistemi

Tədris ili ərzində şagirdlərin akademik göstəricilərinə cari nəzarət üçün aşağıda qeyd olunan tədbirlər keçirilir:

1. Dinləmələr
2. Texniki dinləyişlər
3. Akademik dinləyişlər
4. Keçid və buraxılış imtahanı

Texniki dinləyişlər cari tədris ili üzrə 2 dəfə — noyabr və fevral aylarında keçirilir. Texniki məqbulda şagird (II-VI sinif) sinfə uyğun major və minor qamması, 1 etüd ifa etməlidir.

Akademik dinləyişlərdə 2 müxtəlif xarakterli pyes (onlardan biri Azərbaycan bəstəkarının əsəri olmalıdır) və iri həcmli əsər (Konsert, Sonata və ya Variasiyalar) ifa etməlidir.

Keçid imtahanları 7 illik təhsil sistemi üzrə IV sinif şagirdləri, 5 illik təhsil sistemi üzrə III sinif şagirdləri üçün keçirilir.

Buraxılış sinif şagirdləri üçün tədris ili ərzində qiymətləndirmə olmadan 3 dinləmə, dərs ilinin sonunda isə buraxılış imtahanı keçirilir.

Şagirdlərin akademik dinləyiş və imtahanlarda ifaçılıq səviyyəsinin qiymətləndirilməsi meyarları aşağıdakı qaydada ola bilər:

5 «əla»

Proqram bədii, obrazlı, düşünülmüş, texniki cəhətdən sərbəst şəkildə ifa olunur. Musiqi janrları bəstəkarların planına uyğun olaraq stilistik cəhətdən tərtib edilmişdir. Hər bir əsərin üslub xüsusiyyətləri və bədii obrazı dəqiq çatdırılır.

4 «yaxşı»

Proqram inamlı, ətraflı mətn işlənməsi ilə, lakin parlaq səhnə təqdimatı olmadan ifa olunur. Sürət mətndə göstərilənlərə yaxındır, texniki inkişafda mövcud çatışmazlıqlar səbəbindən texniki azadlığın olmaması mövcuddur. Proqramın icrası az təşəbbüslü, lakin savadlı, mənalıdır, burada pedaqoji iş eşidilir. Bədii problemləri başa düşərkən texniki, səs və mətn səhvlərinə yol verilir.

3 «kafi»

Proqram texniki cəhətdən azad deyil, kifayət qədər mənalı deyil, ritmik və səs itkiləri ilə ifa olunur.

2 «qeyri kafi»

Proqramın icrası qeyri-sabitdir, texniki və səs xətaları, eyni zamanda anlaşılmazlıqlar var.

Qeyd: Uşaq musiqi və incəsənət məktəbləri üçün tərtib olunan proqram 7 illik təhsil sistemi üzrə oxuyan şagirdlər üçün məqbul sayılır. Müəllim bu proqramı 5 illik təhsil sistemi üzrə oxuyan şagird üçün elə tərtib etməlidir ki, 7 illik təhsil sistemi üçün nəzərdə tutulmuş materialı 5 ildə yerinə yetirə bilsin. Bu zaman proqram və repertuarın aşağıda göstərilən sistemə uyğun olaraq tərtib olunması məsləhət görülür.

7 illik təhsil sistemi	**=**	**5 illik təhsil sistemi**
I – II sinif	**=**	**I sinif**
III – IV sinif	**=**	**II sinif**
V sinif	**=**	**III sinif**
VI sinif	**=**	**IV sinif**
VII sinif	**=**	**V sinif**

QISA METODİKİ GÖSTƏRİŞLƏR

ALƏTİN SEÇİLMƏSİ

İlk növbədə alətin düzgün ölçüsünü seçmək üçün şagirdin fiziki keyfiyyətlərinə diqqət yetirmək lazımdır. Düzgün seçilmiş alət yeni başlayan musiqiçilər üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Çox böyük və ya kiçik violindən istifadə etmək səhv vərdişlər formalaşdıra bilər və ifa zamanı narahatlıq yarada bilər. Violinin ən dəqiq ölçüsü qolun uzunluğuna uyğun seçilməlidir. Şagirdin ifa aparatının formalaşması (əllərin qoyuluşu) bir sıra amillərə əsaslanır. Bu amillərə şagirdin fiziki qabiliyyəti, əllərinin, boynunun, döş qəfəsinin, barmaqlarının quruluşu və s. aiddir.

Violin alətində əsas hədəf aydın, ifadəli və dolğun səsə malik olmaqdır. Səsin gözəlliyi anlayışına onun hamarlığı, cəlbedici tembri, o cümlədən onun ən mühüm komponenti — vibrato daxildir. Səsin gözəlliyinə nail olmaq əsasən şagirdin istedadından, səsi dinləmək və idarə etmək bacarığından, bədii zövqündən asılıdır. Səsin formalaşması və musiqi alətində hasili bir sıra xüsusi hərəkətlərin yerinə yetirilməsini tələb edir ki, bunların birləşməsi texnika adlanır. Texnika — ifaçının özünəməxsus dilidir. Şagirdin texnikası nə qədər zəngin olarsa, musiqi düşüncəsini bir o qədər dərindən, aydın və inandırıcı şəkildə çatdırmağa nail olar.

QAMMALAR

Qamma – ümumi texniki bacarıqların ardıcıl, sistematik toplanması və müəyyən bir sənət əsərinin mürəkkəb epizodlarının hazırlanması və təkmilləşdirilməsi üçün istifadə edilə bilən bir məşqdir. Qammaları həm sol, həm də sağ əl texnikasını inkişaf etdirmək və hər iki əlin hərəkətlərini əlaqələndirmək üçün işləmək lazımdır. Xüsusilə intonasiya, səs və ritmi bərabərləşdirmək, həmçinin pozisiyaları mənimsəmək və keçidləri hamarlaşdırmaq üçün faydalıdır. Qammaları müxtəlif ştrix variantları ilə öyrənmək çəldlik, çeviklik və müxtəlif ifaçılıq bacarıqlarını inkişaf etdirir. Qeyd etmək lazımdır ki, qamma üzərində işləyərkən yalnız sağ və sol əl texnikasını təkmilləşdirmək deyil, həm də onun

bədii dəyərini, səs və obrazlı ifadəliliyini dərk etmək vacibdir. Belə münasibət ifa edilən musiqi əsərlərində bədii problemləri bacarıqla həll etməyə, onların məzmununu çatdırmağa imkan verəcək.

İNTONASİYA VƏ ETÜDLƏR ÜZƏRİNDƏ İŞ

İntonasiya violin ifaçılığının əsas problemlərindən biridir. İntonasiya üzərində iş sadə mahnıların oxunması ilə başlayır. Təmiz intonasiyaya və yaxşı səsə nail olmaq – şagirdin ifaçılıq məharətinin formalaşması üçün əsas şərtdir.

Etüdlər – bədii məzmunu olmayan texniki əsərlərdir. Etüdlər ifaçılıq çətinliklərinin həllinə diqqət yetirməyə imkan verir. Səs keyfiyyəti üzərində işləmək, hətta ən elementar texniki hissələri təkrarlamaq – bütün bunlar texniki çətinlikləri uğurla aradan qaldırmağa kömək edir. Etüdlərin məqsədi mövcud olan texniki problemlərin həllinə xüsusi diqqət yetirməkdir.

VİOLİN ŞTRİXLƏRİ

Detaşé (Detache)

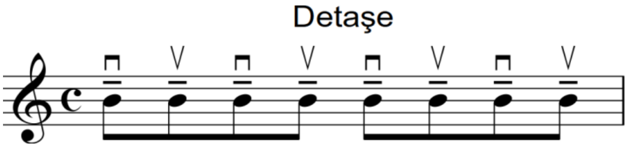

"Détaché" ştrixi kamanın növbə ilə yuxarı və aşağı istiqamətdə hərəkəti ilə hər notun ayrı-ayrı (istiqamətdə) ifa edilməsini nəzərdə tutur. *"Détaché"* ştrixində notlar ayrı-ayrı istiqamətdə ifa olunması ilə birgə, eyni zamanda, mümkün qədər bitişik, qovuşuq və ahəngdar ifa edilməlidir. *"Détaché"* ən çox istifadə edilən ştrixlərdən biridir.
Bu ştrix müxtəlif templərdə ifa oluna bilər və bu səbəbdən ştrixin bədii təsir əhəmiyyəti olduqca genişdir.

Martele (Martelé)

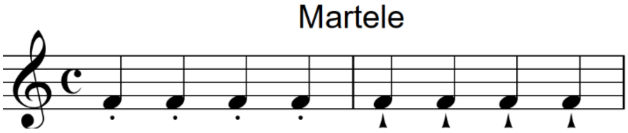

"Martele" ştrixi (hərfi mənası – "nişanlayaraq") - kəskin, sərt səs və həmin səsin uzunluğuna bərabər olan pauzadan ibarət qırıq ştrixdir. *"Détaché"* ştrixi kimi *"martelé"* ştrixi də kamanın növbə ilə yuxarı və aşağı istiqamətli hərəkətlərlə ifa edilir.
"Martelé" ştrixi cəsarət, mərdlik, igidlik, qəhrəmanlıq, rəşadət kimi bədii ifadəlik xüsusiyyətlərini aşkarlayır və qeyd edir.

Viotti ştrixi

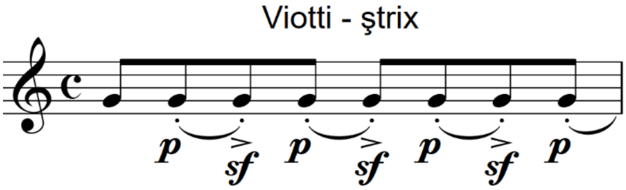

İlk dəfə görkəmli italyan violin ifaçısı Viotti tərəfindən tətbiq edilmişdir. Onun adı ilə adlandırılmış bu ştrix kamanın bir istiqamətdə hərəkəti ilə ifa edilən qabarıq (qeyd olunmuş) *"détaché"* və vurğulu (aksentli) *"martelé"* ştrixlərinin ardıcıllığından ibarətdir.
"Viotti ştrixi" adətən inkişaf tipli epizodlarda tətbiq edilir. Tempdən, nüansdan və epizodun xasiyyətindən asılı olaraq *"Viotti ştrixi"* bütöv kamanla və ya kamanın müəyyən hissəsi ilə ifa olunur. Səslərarası pauza, səslərin ayrılma dərəcəsi də müxtəlif ola bilər.

Leqàto (Legato)

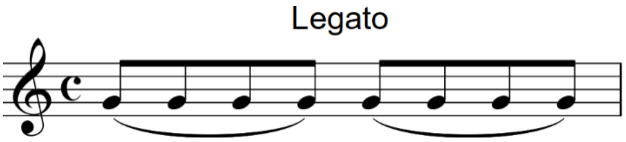

"Legato" ştrixi kamanın bir istiqamətdə hərəkəti zamanı bir neçə səsin əlaqəli ifasını nəzərdə tutur. Legato ən geniş yayılmış ifa üsullarındandır. Bu ştrix violin alətinin əsas mahiyyətini – melodiyanı ahəngdar, ifadəli və rəvan ifa etmək imkanını açıqlayır.

Stakkàto (Staccato)

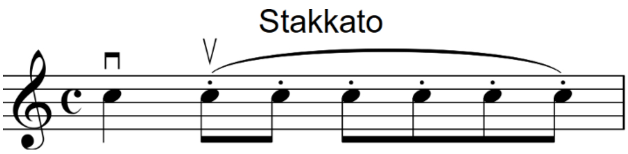

Mahiyyət etibarilə bu ştrix kamanın bir istiqamətdə (yuxarı və ya aşağı) hərəkəti zamanı *martelé* ştrixi ilə ifa olunan səs ardıcıllığını xatırladır.
"Staccato" ştrixi virtuoz violin ədəbiyyatında geniş yayılmışdır.

Spikkato (Spiccato)

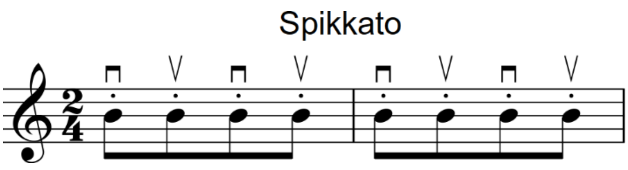

"Spiccato" ştrixi kamanın simə atılması və ondan geri sıçraması nəticəsində əmələ gələn ən geniş yayılmış sıçrayan ştrixdir. *"Spiccato"* ştrixi müxtəlif sürətlə ifa oluna bilər.

Sotiyye (Sautillé)

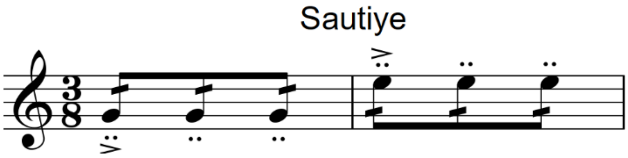

"Sautillé" ştrixi xasiyyətinə görə iti templi *spiccato* ştrixini xatırladır.
Lakin bu ştrixlərin ifa tərzi fərqlidir. Belə ki, *"sautillé"* ştrixinin ifası zamanı kamanın çubuğu elastikliyi sayəsində və kamanın hərəkət istiqamətini dəyişəndə əmələ gələn sim titrəyişi nəticəsində sanki özü simdən geri sıçrayır.
"Sautillé" ştrixi çox sürətli templərdə ifa edilir.

APPLİKATURANIN SEÇİLMƏSİ

Applikatura (latınca applicare – tətbiq etmək, təyin etmək) musiqi alətində ifa edərkən barmaqların növbələşməsinin yeri və sırasıdır.

Violində ifa edərkən applikaturanın düzgün seçimi ifadə, dinamika, səs və ritm tələblərinə tabe olur. Musiqi əsəri üzərində işləyərkən təkcə rahatlığı ilə deyil, həm də bədii nöqteyi-nəzərdən əsaslandırılmış applikaturanın seçilməsi vacibdir.

BİRİNCİ SİNİF

İLLİK TƏLƏBAT

Alətlə ümumi tanışlıq. Violin və kamanın hissələrinin adlarının mənimsənilməsi.
İfa aparatının (əllərin qoyuluşu) əsasları, musiqi mətni ilə tanışlıq, ən sadə dinamik işarələr, ştrix və applikatura variantlarının öyrənilməsi.
Birinci pozisiyanın mənimsənilməsi.
Səs keyfiyyəti, intonasiya, ritm üzərində iş, musiqi eşitmə qabiliyyətinin inkişafı.
Bütün kaman və onun müxtəlif hissələrində detaşe ştrixi ilə ifa etmək bacarığı, kamanın düzgün bölünməsi, kamanda 4 nota qədər legato məşğələləri, simdən simə keçidlər üzərində iş.

Sol əl üçün müxtəlif məşğələlər, xalq melodiyaları və sadə pyeslərin ifası.

I yarımildə proqramda verilən təxmini repertuardan 5 – 6 kiçik pyes, 5 – 6 etüd ,1 oktavalı Re major, Lya major, Sol major qammaları (detaşe və 2 leqato ştrixləri ilə) və 2 növ arpecio keçilməlidir.

II yarımildə proqramda verilən təxmini repertuardan 7 – 8 kiçik pyes, 6 – 7 etüd, 2 oktavalı Sol major qamması (detaşe, 2, 4 legato və onların növbələşməsi ilə) və 3 növ arpecio, 1 iri həcmli əsər keçilməlidir.

TƏXMİNİ REPERTUARIN SİYAHISI

ETÜDLƏR

Seçilmiş etüdlər I dəftər	
K. Rodionov	“Yeni başlayanlar üçün etüdlər”

BƏDİİ MƏZMUNLU ƏSƏRLƏR

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Rzayev	Top – top
Z. Bağırov	Romans
S. Rüstəmov	Yağdı yağışlar
Azərbaycan xalq rəqsi	Cığcığa
S. Rüstəmov	Sözsüz mahnı
M. Maqomayev	Marş
Ə. Abbasov	Nəğmə

XARİCİ BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Komarovski	Kiçik mahnı
D. Kabalevski	Xorovod
D. Şostakoviç	Yaxşı gün
İ. Haydn	Mahnı
	Andante
İ. Brams	Petruşka
J. Lülli	Mahnı
Q. Persel	Ariya
Q. Muffat	Laylay
L. Bethoven	Surok
	Xalq rəqsi
L. Bekman	Şam ağacı
L. Dunayevski	Laylay
M. Magidenko	Xoruz
M. Krasev	Top – top
N. Metlov	Beşik mahnısı

N. Baklanova	Beşik mahnısı
	Xorovod
N. Rimski-Korsakov	Mahnı (“May gecəsi” operasından)
N. Mackay	Ça-ça-ça
V. Motsart	Alleqretto
	May mahnısı
	Laylay
	Vals
V. Kalinnikov	Juravel
Y. Şaporin	Laylay

İRİ HƏCMLİ ƏSƏRLƏR

A. Komarovski	Konsert № 3, II hissə
G. Hendel	Variasiyalar
O. Ridinq	Konsert h moll, I hissə

AKADEMİK DİNLƏYİŞLƏR

I yarımildə (yanvar) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

Major qamması, 2 növ arpecio;
2-3 kiçik pyes.

II yarımildə (iyun) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

Major və minor qamması, 2 növ arpecio;
1 etüd, 1 pyes, iri həcmli əsər.

Qeyd: *Müəllimin mülahizəsinə görə iri həcmli əsər 2 müxtəlif xarakterli pyeslə əvəz oluna bilər.*

II SİNFƏ KEÇİD ÜÇÜN TƏXMİNİ PROQRAMLAR

I variant

N.Baklanova – “Mazurka”

N. Baklanova – “Romans”

Etüd № 16 (Seçilmiş etüdlərdən)

II variant

Kaçurbina – “Kukla ilə ayı”

N. Baklanova – “Beşik mahnısı”

Etüd № 19 (Seçilmiş etüdlərdən)

III variant

O.Ridinq – Konsert h moll I hissə

Z.Bağırov – Romans

Etüd № 25 (Seçilmiş etüdlərdən)

İKİNCİ SİNİF

İLLİK TƏLƏBAT

İfa aparatı (əllərin qoyuluşu), intonasiya, səs hasili və ritm üzərində işin davamı.

Detaşe ştrixi, bir kamana 8 not legato və keçilən ştrixlərin növbələşməsi.

Martele ştrixinin öyrənilməsi.

Kamanın iki sim boyunca hərəkəti ilə tanışlıq. II və III pozisiyanın mənimsənilməsi.

I yarımildə müxtəlif ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 2 oktavalı Lya major və lya minor qammaları (keçilən ştrixlərlə),3 növ arpecio,1 iri həcmli əsər.

II yarımildə müxtəlif ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 2 oktavalı Si major və si minor qammaları (keçilən ştrixlərlə), 3 növ arpecio, 1 iri həcmli əsər.

Tədris ili ərzində aşağıda qeyd olunanlara diqqət yetirmək vacibdir:

- I, II, III pozisiyanın diapazonu
- Detaşe, 2, 4, 8 legato, martele ştrixi
- Arpecioların (üçsəslilər) 3 legato ifa olunması
- Detaşe, legato, martele ştrixlərinə və bu ştrixlərin növbələşməsinə dair etüdlərin ifası.

TƏXMİNİ REPERTUARIN SİYAHISI

ETÜDLƏR

Seçilmiş etüdlər I və II dəftər

F. Volfart	Etüdlər
Q. Kayzer	Etüdlər

BƏDİİ MƏZMUNLU ƏSƏRLƏR

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

F. Əmirov	Noktürn
Q. Qarayev	Fikirli
Niyazi	Laylay

XARİCİ ÖLKƏ BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Qreçaninov	Şən oğlan
D. Kabalevski	Polka
	Etüd
D. Şostakoviç	Qavot
	Şarmanka
E. Qriq	Andantino
	Xalq mahnısı
	Menuet
G. Hendel	Prelüd
	Burre
İ.S. Bax	Marş
İ. Qasse	Burre və Menuet
J. Lülli	Qavot və Menuet
K. Veber	Ovçuların xoru
K. Qlük	Şən xorovod
L.V. Bethoven	Kontrdans
M. Qlinka	Qızların xoru (“İvan Susanin” operasından)
	Polka
N. Baklanova	Melodiya və etüd
N. Mackay	Tanqo
O. Qordeli	Gürcü rəqsi
P. Çaykovski	At oyunu
P. Boqoslavski	Qəmgin hekayə
R. Şuman	Şən kəndli
S. Prokofyev	Sözsüz mahnı
	Marş
V. Motsart	Andantino
	Polonez

İRİ HƏCMLİ ƏSƏRLƏR

A. Yanşinov	Konsertino
A. Komarovski	Konsert № 3, II hissə
A. Vivaldi	Konsert G Dur
G. Teleman	Konsertino

O. Ridinq	Konsert h moll, III hissə
	Konsert G Dur, I hissə
L. Bethoven	Sonatina
N. Baklanova	Sonatina
	Konsertino Alleqro

ANSAMBL ƏSƏRLƏRİ

D. Şostakoviç	Yaxşı gün
V.A. Motsart	Menuet
J. Lülli	Rondo

TƏDRİS İLİ ƏRZİNDƏ KEÇİRİLƏN TEXNİKİ DİNLƏYİŞLƏR

Noyabr ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.
Mart ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.

AKADEMİK DİNLƏYİŞLƏR

I yarımildə (yanvar) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

II yarımildə (iyun) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

Qeyd: *Müəllimin mülahizəsinə görə 2 müxtəlif xarakterli pyes 1 etüd və 1 pyeslə əvəz oluna bilər.*

III SİNFƏ KEÇİD ÜÇÜN TƏXMİNİ PROQRAMLAR

I variant

Etüd № 32 (Seçilmiş etüdlər I dəftər)

Niyazi – Laylay

G. Hendel – Burre

L. Bethoven – Sonatina

II variant

Etüd № 42 (Seçilmiş etüdlər I dəftər)

Q. Qarayev – Fikirli

İ.S. Bax – Marş

O. Ridinq – Konsert h moll, I hissə

III variant

Etüd № 62 (Seçilmiş etüdlər I dəftər)

Niyazi – Laylay

L. Bethoven – Kontrdans

A. Yanşinov – Konsertino

ÜÇÜNCÜ SİNİF

İLLİK TƏLƏBAT

İntonasiya, ritm və səs hasili üzərində işin davam etdirilməsi.

Detaşe, legato, martele ştrixlərinin daha əraflı mənimsənilməsi və onların növbələşməsi.

Sadə ikili notlarla tanışlıq.

I pozisiyada sadə akkordlar.

Trelin ifa olunmasına hazırlıq.

Flajoletlər və onların növləri.

Vibrasiya bacarıqlarını mənimsəmək üçün məşğələlər.

I yarımildə müxtəlif ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 2 oktavalı Sol major və sol minor (pozisiyaya keçidlə, keçilən ştrixlərlə), 1 iri həcmli əsər.

II yarımildə ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 2 oktavalı Lya major və lya minor, Si bemol major və si bemol minor və ya Do major və do minor qammaları (pozisiyaya keçidlə, keçilən ştrixlərlə),1 iri həcmli əsər.

Tədris ili ərzində aşağıda qeyd olunanlara diqqət yetirmək vacibdir:

- 2 oktavalı major və minor qammalarının II və III pozisiyaya keçidlə ifası;
- 2 oktavalı major və minor qammalarını 4, 8, 16 legato ifa etmək vərdişi;
- 2 oktavalı major və minor qammalarının marcato, martele, staccato ştrixləri ilə ifa etmək vərdişi;
- 2 oktavalı major və minor qammalarında tonika üçsəslisi, sekstakkord və kvartsekstakkordların ifası;
- Tədris ili ərzində mənimsənilən ştrix növlərinə və pozisiyaya keçidlərə dair etüdlər.

Azərbaycan ladları ilə tanışlıq

"Rast" ladı (II yarımil).

Baxın: Üzeyir Hacıbəyli, Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları: Musiqi məktəbləri və texnikumları üçün adaptasiya olunmuş dərs vəsaiti / Tərtibçi: – Tərlan Seyidov. – Bakı: E. L., 2010, s.8.

Dərs vəsaitinin elektron versiyası: https://www.anl.az/el/musiqi_edebiyyati/kitab/2014/7312.pdf.

TƏXMİNİ REPERTUARIN SİYAHISI

ETÜDLƏR

Seçilmiş etüdlər I və II dəftər

F. Volfart	Etüdlər
Q. Kayzer	Etüdlər (I dəftər)
N. Baklanova	Etüdlər

BƏDİİ MƏZMUNLU ƏSƏRLƏR

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

Ü. Hacıbəyli	Nigarın ariyası ("Koroğlu" operasından)
Ə. Bədəlbəyli	Marş ("Qız qalası" operasından)
Q. Qarayev	Fikirli
	Fırfıra
	Kiçik vals
	Marş
S. Ələsgərov	Balaca çoban
S. Rüstəmov	Marş
Z. Bağırov	Romans

XARİCİ ÖLKƏ BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Qedike	Ağır vals
B. Dvarionas	Prelüd
D. Şostakoviç	Qəmgin mahnı
İ.S. Bax	Qavot
J.C. Bononçini	Rondo
Q. Mari	Qədim üslubda ariya

L. Daken	Riqodon
M. Qlinka	Qızların xoru (“Ruslan və Lyudmila” operasından)
	Melodik vals
N. Rakov	Hekayə
	Vokaliz
N. Mackay	Vals
	Tanqo
N. Levi	Tarantella
P. Çaykovski	Uşaq albomu
	Qədim fransız mahnısı
	Şarmanşik
	Neapolitan mahnısı
R. Şuman	Pyes (“Uşaq albomundan”)
Y. Haydn	Menuet

İRİ HƏCMLİ ƏSƏRLƏR

A. Qlazunov	Sonatina a moll
A. Komarovski	Ukrayna xalq mahnıları əsasında variasiyalar “Vışli vo pole kosari”
A. Vivaldi	Konsert G Dur, I hissə
A. Yanşinov	Konsertino
F. Zeyts	Konsert A Dur (I, II, III hissələr)
G. Teleman	Konsertino
J. Şaye	Başlanğıc konsertlər (12 asan pyes)
V. Novotnıy	Mövzu və variasiyalar
L. Bethoven	Sonatina

ANSAMBL ƏSƏRLƏRİ

A. Onegger	Duet (“Kiçik süita”dan)
D. Şostakoviç	Qavot
Çex xalq mahnısı	Balaca çoban
S. Prokofyev	Marş (“Yay günü” süitasından)
V.A. Motsart	Pantomima

TƏDRİS İLİ ƏRZİNDƏ KEÇİRİLƏN TEXNİKİ DİNLƏYİŞLƏR

Noyabr ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.
Mart ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.

AKADEMİK DİNLƏYİŞLƏR

I yarımildə (yanvar) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

II yarımildə (iyun) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

Qeyd: *Müəllimin mülahizəsinə görə 2 müxtəlif xarakterli pyes 1 etüd və 1 pyeslə əvəz oluna bilər.*

IV SİNFƏ KEÇİD ÜÇÜN TƏXMİNİ PROQRAMLAR

I variant

Etüd № 42 (Seçilmiş etüdlər II dəftər)

Ü. Hacıbəyli – Nigarın ariyası ("Koroğlu" operasından)

L. Daken – Riqodon

G. Teleman – Konsertino

II variant

Etüd № 15 (Seçilmiş etüdlər II dəftər)

Q. Qarayev – Kiçik vals

Q. Mari – Qədim üslubda ariya

A. Yanşinov – Konsertino

III variant

Etüd № 17 (Seçilmiş etüdlər II dəftər)

Ə. Bədəlbəyli – Marş ("Qız qalası" operasından)

İ.S. Bax – Qavot

A. Vivaldi – Konsert G Dur, I hissə

DÖRDÜNCÜ SİNİF

İLLİK TƏLƏBAT

İntonasiya, səs dinamikası, ritm üzərində işin davamı.
Stakkato ştrixi ilə tanışlıq.
İlk 5 pozisiyanın öyrənilməsi və müxtəlif keçid növləri ilə tanışlıq.
Akkordların öyrənilməsi.
Vibrasiya bacarıqları.

I yarımildə müxtəlif ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 3 oktavalı Sol major və sol minor və ya Lya major və lya minor (keçilən ştrixlərlə), 5 növ arpecio, 1 iri həcmli əsər.

II yarımildə ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 3 oktavalı Lya major və lya minor və ya Si bemol major və si bemol minor qammaları (keçilən ştrixlərlə), 5 növ arpecio, 1 iri həcmli əsər.

Tədris ili ərzində aşağıda qeyd olunanlara diqqət yetirmək vacibdir:

- 2 və 3 oktavalı major və minor qammalarının I, II, III pozisiyalardan başlayaraq müxtəlif ştrixlərlə ifa edilməsi (keçidlə və keçidsiz);
- 2 və 3 oktavalı major və minor qammalarını 4, 8, 12, 24 legato ifa etmək vərdişi;
- 2 və 3 oktavalı major və minor qammalarının marcato, martele, staccato ştrixləri ilə ifa etmək vərdişi;
- 2 və 3 oktavalı major və minor qammalarında tonika üçsəslisi, sekstakkord və kvartsekstakkordların 3, 9 legato ifası;
- Tədris ili ərzində mənimsənilən ştrix növlərinə və pozisiyaya keçidlərə dair etüdlər.

Azərbaycan ladları ilə tanışlıq

"Şur" ladı (I yarımil).

"Segah" ladı (II yarımil).

Baxın: Üzeyir Hacıbəyli, Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları: Musiqi məktəbləri və texnikumları üçün adaptasiya olunmuş dərs vəsaiti / Tərtibçi: – Tərlan Seyidov. – Bakı: E. L., 2010, s.11, 15.

Dərs vəsaitinin elektron versiyası:
https://www.anl.az/el/musiqi_edebiyyati/kitab/2014/7312.pdf

TƏXMİNİ REPERTUARIN SİYAHISI

ETÜDLƏR

Seçilmiş etüdlər II dəftər	
F. Volfart	Etüdlər
Q. Kayzer	Etüdlər (I və II dəftərlər)

N. Baklanova	Etüdlər
R. Kreyser	42 etüd

BƏDİİ MƏZMUNLU ƏSƏRLƏR

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

Ü. Hacıbəyli	Əsgərin ariyası ("Arşın mal alan" musiqili komediyasından)
Q. Qarayev	Kiçik vals
T. Quliyev	Rəqs
	Prelüd
S. Rüstəmov	Rəqs
Ə. Abbasov	Aşıqsayağı
M. İsrafilzadə	Eleqiya
A. Rzayev	Beşik mahnısı

XARİCİ ÖLKƏ BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Gurci	Giarda
C. Perqolezi	Sisiliana
	Ariya
D. Şostakoviç	Rəqs
E. Cenkinson	Rəqs
İ.S. Bax	Rondo
İ. Brams	Beşik nəğməsi
K. Qlük	Burre
L. Bethoven	Baqatel
L. Bokkerini	Menuet
L. Ober	Presto
	Tamburin
M. Qlinka	Mazurka
	Vida valsı
M. Poplavski	Polonez
P. Çaykovski	Qəmgin mahnı
	Mazurka
	Vals
R. Qlier	Ariya
	Prelüd
S. Prokofyev	Qavot ("Klassik simfoniya"dan)

İRİ HƏCMLİ ƏSƏRLƏR

A. Vivaldi	Konsert G Dur (I hissə)

	Konsert g moll (I, II, III hissələr)
	Konsert a moll (I hissə)
A. Korelli	Sonata e moll
	Sonata d moll
A. Komarovski	Konsert № 2 (I, II, III hissələr)
A. Quber	Konsertino F Dur
G. Hendel	Sonata № 3 E Dur
F. Zeyts	Konsert № 3
Q. Baseviç	Konsertino
Ş. Danklya	Veyql mövzusuna Variasiyalar
	Paççini mövzusuna Variasiyalar
	Merkadante mövzusuna Variasiyalar
Y. Akkolai	Konsert a-moll

ANSAMBL ƏSƏRLƏRİ

A. Qlazunov	Qavot ("Xanım və qulluqçu" baletindən)
A. Vivaldi	İki violin və orkestr üçün Konsert d moll
N. Baklanova	Variasiyalar
S. Prokofyev	Yürüş ("Pyotr və canavar" simfonik süitasından)

TƏDRİS İLİ ƏRZİNDƏ KEÇİRİLƏN TEXNİKİ DİNLƏYİŞLƏR

Noyabr ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.
Mart ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.

AKADEMİK DİNLƏYİŞLƏR

I yarımildə (yanvar) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

II yarımildə (iyun) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

Qeyd: *Müəllimin mülahizəsinə görə 2 müxtəlif xarakterli pyes 1 etüd və 1 pyeslə əvəz oluna bilər.*

V SİNFƏ KEÇİD ÜÇÜN TƏXMİNİ PROQRAMLAR

I variant

Q. Kayzer – Etüd № 41
M. İsrafilzadə – Eleqiya
C. Ober – Presto
A. Vivaldi – Konsert G Dur (I hissə)

II variant

Etüd № 56 (Seçilmiş etüdlər II dəftər)
Ə. Abbasov – Aşıqsayağı
P. Çaykovski – Mazurka
Ş. Danklya – Veyql mövzusuna Variasiyalar

III variant

Etüd № 36 (Seçilmiş etüdlər II dəftər)
T. Quliyev – Prelüd
C. Ober – Tamburin
A. Vivaldi – Konsert g moll (II, III hissələr)

BEŞİNCİ SİNİF

İLLİK TƏLƏBAT

Ştrixlər üzərində işin davamı – detaşe, legato, markato, martele, stakkato, sotiye, spikkato.

Daha yüksək pozisiyaların mənimsənilməsi.

Üç oktavalı major və minor qammalarının öyrənilməsi.

I yarımildə müxtəlif ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 3 oktavalı Lya major və lya minor qammaları (keçilən ştrixlərlə), 5 növ arpecio, 1 iri həcmli əsər.

II yarımildə ştrix növlərinə aid 5 –6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 3 oktavalı Lya major və lya minor qammaları (keçilən ştrixlərlə), 7 növ arpecio, ikili notlar, 1 iri həcmli əsər.

Tədris ili ərzində aşağıda qeyd olunanlara diqqət yetirmək vacibdir:

- 3 oktavalı major və minor qammalarının müxtəlif ştrixlərlə ifa edilməsi;
- 3 oktavalı major və minor qammalarını 8, 12, 24 legato ifa etmək vərdişi;

- 3 oktavalı major və minor qammalarının marcato, martele, staccato,spikkato və sotiyye ştrixləri ilə ifa etmək vərdişi;
- 3 oktavalı major və minor qammalarında tonika üçsəslisi, sekstakkord və kvartsekstakkordların 9 legato ifası;
- 3 oktavalı major və minor qammalarında əskildilmiş aparıcı septakkord və dominantseptakkordun 4, 12 legato ifası;
- Tədris ili ərzində mənimsənilən ştrix növlərinə və pozisiyaya keçidlərə dair etüdlər.

Azərbaycan ladları ilə tanışlıq

"Şüştər" ladı (I yarımil).

"Çahargah" ladı (II yarımil).

Baxın: Üzeyir Hacıbəyli, Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları: Musiqi məktəbləri və texnikumları üçün adaptasiya olunmuş dərs vəsaiti / Tərtibçi: – Tərlan Seyidov. – Bakı: E. L., 2010, s.17, 18.

Dərs vəsaitinin elektron versiyası: https://www.anl.az/el/musiqi_edebiyyati/kitab/2014/7312.pdf

TƏXMİNİ REPERTUARIN SİYAHISI

ETÜDLƏR

Q. Kayzer	Etüdlər (I və II dəftərlər)
F. Volfart	Etüdlər
F. Mazas	Etüdlər (I dəftər)
R. Kreyser	42 etüd

BƏDİİ MƏZMUNLU ƏSƏRLƏR

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

F. Əmirov	Lirik rəqs
	Xatirə
A. Zeynallı	Beşik mahnısı
Q. Qarayev	Andante
	Ayşənin rəqsi ("Yeddi gözəl" baletindən)
M. Maqomayev	Melodiya
Ə. Abbasov	Melodiya
S. Rüstəmov	Səhər nəğməsi

XARİCİ ÖLKƏ BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Korelli	Alleqro (Sonata D Dur-dan)
A. Yanşinov	Cəhrə
A. Yanfeld	Laylay
D. Kabalevski	Skertso
D. Şostakoviç	Eleqiya
	Romans
	Polka
	Vals (Jazz suite № 1)
D. Qrasioli	Adajio
D. Tartini	Sarabanda
F. Veraçini	Allemanda
F. Fiokko	Alleqro
G. Hendel	Jiqa
İ.S. Bax	Alleqro
İ. Brams	Macar rəqsi № 1, № 2 (Y. İoaximin işləməsi)
K. Korçmarev	İspan rəqsi
M. Balakirev	Polka
M. Musorqski	Göz yaşları
N. Rakov	Tarantella
N. Bom	İntroduksiya və Polonez
V. Motsart	Alman rəqsi
R. Qlier	Romans c moll

İRİ HƏCMLİ ƏSƏRLƏR

A. Vivaldi	Konsert G Dur (II, III hissələr)
A. Korelli	Sonatalar
B. Bartok	Sonatina
G. Hendel	Sonatalar
H. Senaye	Adajio və Alleqretto
İ.S. Bax	Konsert a moll (I hissə)
F. Djeminiani	12 kompozisiya (I dəftər)
N. Paqanini	Mövzu və variasiyalar A dur
Ş. Berio	Variasiyalar d moll
Ş. Danklya	Bellini mövzusuna Variasiyalar

ANSAMBL ƏSƏRLƏRİ

C. Cahangirov	Bülbül
C. Hacıyev	Laylay
D. Şostakoviç	Polka
E. Qradeski	Reqtaym
E. Medvedovski	Qamma caz
Q. Qarayev	Laylay
L. Bokkerini	Menuet

TƏDRİS İLİ ƏRZİNDƏ KEÇİRİLƏN TEXNİKİ DİNLƏYİŞLƏR

Noyabr ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.
Mart ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.

AKADEMİK DİNLƏYİŞLƏR

I yarımildə (yanvar) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

II yarımildə (iyun) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

Qeyd: *Müəllimin mülahizəsinə görə 2 müxtəlif xarakterli pyes 1 etüd və 1 pyeslə əvəz oluna bilər.*

VI SİNFƏ KEÇİD ÜÇÜN TƏXMİNİ PROQRAMLAR

I variant

R. Kreyser – Etüd № 10
Ə. Abbasov – Melodiya
A. Korelli – Alleqro
A. Vivaldi – Konsert G Dur, II-III hissələr

II variant

F. Mazas – Etüd
Q. Qarayev – Ayşənin rəqsi
N. Bom – İntroduksiya və Polonez
İ.S. Bax – Konsert a moll

III variant

R. Kreyser – Etüd № 30
Z. Bağırov – Çin rəqsi
F. Kreysler – Sisiliano və Riqodon

Ş. Danklya – Bellini mövzusuna Variasiyalar

ALTINCI SİNİF

İLLİK TƏLƏBAT

Musiqi və ifaçılıq bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün işin davamı.
Ştrixlərin öyrənilməsi.
Sol əl texnikasının inkişafı: barmaqların çevikliyi, trellər, müxtəlif pozisiyaların birləşmələri, ikili notlar, akkordlar, flajeletlər.

I yarımildə müxtəlif ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, 3 oktavalı Si bemol major və si bemol minor qammaları (keçilən ştrixlərlə), 7 növ arpecio, 1 iri həcmli əsər.

II yarımildə ştrix növlərinə aid 5 – 6 etüd, müxtəlif xarakterli 5 – 6 pyes, Si bemol major və si bemol minor qammaları, 7 növ arpecio, ikili notlar, ştrixlər, 1 iri həcmli əsər.

Tədris ili ərzində aşağıda qeyd olunanlara diqqət yetirmək vacibdir:

- 3 oktavalı major və minor qammalarının müxtəlif ştrixlərlə ifa edilməsi;
- 3 oktavalı major və minor qammalarını 8, 12, 24 legato ifa etmək vərdişi;
- 3 oktavalı major və minor qammalarının marcato, martele, staccato, spikkato və sotiyye ştrixləri ilə ifa etmək vərdişi;
- 3 oktavalı major və minor qammalarında tonika üçsəslisi, sekstakkord və kvartsekstakkordların 9 legato ifası;
- 3 oktavalı major və minor qammalarında əskildilmiş aparıcı septakkord və dominantseptakkordun 4, 12 legato ifası;
- 3 oktavalı major və minor qammalarında ikili notların (tersiya, seksta, oktava) ifası;
- Tədris ili ərzində mənimsənilən ştrix növlərinə və pozisiyaya keçidlərə dair etüdlər.

Azərbaycan ladları ilə tanışlıq

“Bayatı-Şiraz” ladı (I yarımil).

“Hümayun” ladı (II yarımil).

Baxın: Üzeyir Hacıbəyli, Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları: Musiqi məktəbləri və texnikumları üçün adaptasiya olunmuş dərs vəsaiti / Tərtibçi: – Tərlan Seyidov. – Bakı: E. L., 2010, s.21, 23.

Dərs vəsaitinin elektron versiyası:
https://www.anl.az/el/musiqi_edebiyyati/kitab/2014/7312.pdf
.

TƏXMİNİ REPERTUARIN SİYAHISI

ETÜDLƏR

F. Mazas	Etüdlər (I və II dəftər)
R. Kreyser	42 etüd

F. Fiorillo	36 etüd
A. Lvov	24 kapris

BƏDİİ MƏZMUNLU ƏSƏRLƏR

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Məlikov	Monoloq (“Məhəbbət əfsanəsi” baletindən)
E. Nəzirova	Prelüd
X. Mizəzadə	Menuet
Z. Bağırov	Çin rəqsi
T. Bakıxanov	Elegiya
M. İsrafilzadə	İthaf
M. Əhmədov	Passakaliya
Ə. Abbasov	Variasiyalar

XARİCİ ÖLKƏ BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Rubinşteyn	Rəqs (“İblis” operasından)
A. Ellerton	Tarantella
A. Daken	Kukuşka
D. Şostakoviç	Elegiya
	Romans
F. Kreysler	Tartini üslubunda Andantino
	Porpora üslubunda Menuet
F. Şubert	Skertso
	Serenada
F. Veraçini	Largo
	Allemanda
F. David	Kapriççio
G. Hendel	Ariya
İ. Haydn	Menuet
J. Bize	Duet
L. Portnoff	Rus fantaziyası
M. Qlinka	Torağay
	Mazurka
	Noktürn
P.İ. Çaykovski	Melodiya
P. Paradizi	Tokkata
R. Korsakov	Arı uçuşu
R. Qlier	Romans, əsər 3.
	Vals
	Prelüdiya
S. Prokofyev	Axşam

Ş. Berio	Burulğan
V. Motsart	Rondo
V. Azaraşvili	Nostalji
	Noktürn
	Sentimental tanqo

İRİ HƏCMLİ ƏSƏRLƏR

A. Alyabyev	Variasiyalar A Dur
A. Vivaldi	Sonata A Dur
D. Kabalevski	Konsert C Dur (I hissə)
D. Viotti	Konsert № 20, № 23 (I hissə)
F. Djeminiani	Sonata d moll
	12 kompozisiya (II dəftər)
F. Ober	Sonata g moll
G. Hendel	Sonatalar
İ.S. Bax	Konsert a moll
L. Şpor	Konsert № 2, I hissə
N. Rakov	Sonata № 2
P. Rode	Konsert № 7, № 8
P. Lokatelli	Sonata g moll
R. Kreyser	Konsert № 13, № 19
Ş. Berio	Konsert № 7, № 9
S. Küi	Konsert süitası
Ş. Danklya	Konsert solosu № 1

ANSAMBL ƏSƏRLƏRİ

A. Onegger	Pyes (“Roman” dəftərindən)
B. Britten	Sentimental sarabanda (“Sadə simfoniya”dan)
N. Rakov	Marş
R. Bajilin	İnadkar quzu
S. Prokofyev	Qu quşu

TƏDRİS İLİ ƏRZİNDƏ KEÇİRİLƏN TEXNİKİ DİNLƏYİŞLƏR

Noyabr ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.
Mart ayı – qamma, etüd və musiqi terminləri.

AKADEMİK DİNLƏYİŞLƏR

I yarımildə (yanvar) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

II yarımildə (iyun) keçirilən akademik dinləyişin tələbatı:

2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

Qeyd: *Müəllimin mülahizəsinə görə 2 müxtəlif xarakterli pyes 1 etüd və 1 pyeslə əvəz oluna bilər.*

VII SİNFƏ KEÇİD ÜÇÜN TƏXMİNİ PROQRAMLAR

I variant

F. Mazas – Etüd № 25
E. Nəzirova – Prelüd
R. Korsakov – Arı uçuşu
D. Viotti – Konsert № 23

II variant

R. Kreyser – Etüd № 13
T. Bakıxanov – Elegiya
Ş. Berio – Burulğan
Ş. Berio – Konsert № 9

III variant

R. Kreyser – Etüd № 8
M. İsrafilzadə – İthaf
F. Kreysler – Porpora stilində Menuet
G. Hendel – Sonata № 3 (I və II hissələr)

YEDDİNCİ SİNİF

İLLİK TƏLƏBAT

Musiqi və ifaçılıq bacarıqlarının mənimsənilməsi və inkişafı.
Buraxılış imtahanı proqramının hazırlanması.

Tədris ili ərzində aşağıda qeyd olunanlara diqqət yetirmək vacibdir:

- 3 oktavalı major və minor qammalarının müxtəlif ştrixlərlə ifa edilməsi;
- 3 oktavalı major və minor qammalarını 8, 12, 24 legato ifa etmək vərdişi;
- 3 oktavalı major və minor qammalarının marcato, martle, staccato, spikkato və sotiyye ştrixləri ilə ifa etmək vərdişi;
- 3 oktavalı major və minor qammalarında tonika üçsəslisi, sekstakkord və kvartsekstakkordların 9 legato ifası;
- 3 oktavalı major və minor qammalarında əskildilmiş aparıcı septakkord və dominantseptakkordun 4, 12 legato ifası;
- 3 oktavalı major və minor qammalarında ikili notların (tersiya, seksta, oktava) ifası;
- Tədris ili ərzində mənimsənilən ştrix növlərinə və pozisiyaya keçidlərə dair etüdlər.

TƏXMİNİ REPERTUARIN SİYAHISI

ETÜDLƏR

F. Fiorillo	36 etüd
F. Mazas	Etüdlər (I və II dəftər)
R. Kreyser	42 etüd
P. Rode	24 kapris
Y. Dont	Etüdlər, əsər.37

BƏDİİ MƏZMUNLU ƏSƏRLƏR

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Zeynallı	Muğamsayağı
F. Əmirov	Sevgi rəqsi
	Ballada
Q. Qarayev	Adajio (“Yeddi gözəl” baletindən)
	Rəqs (“İldırımlı yollarla” baletindən)
A. Məlikov	Noktürn (“Məhəbbət əfsanəsi” baletindən)
	Komdenin arzuları (“İki qəlbin dastanı” baletindən)
Niyazi	Fraqmentlər (“Rast” simfonik muğamından)
D. Dadaşov	Adajio
V. Adıgözəlov	Skertso

XARİCİ ÖLKƏ BƏSTƏKARLARININ ƏSƏRLƏRİ

A. Vyetan	Ballada və polonez
	Rondino, Tarantella
A. Vivaldi	Largetto
A. Rubinşteyn	Romans (Gecə)
B. Bartok	Sonatina
D. Kabalevski	İmprovizasiya
D. Tartini	Ariya
E. Qriq	Norveç rəqsi
E. Elqar	Kapriççiozo
	Salyut d'Amour
F. Kreysler	3 Vals
	L. Bethoven mövzusunda Rondino
F. Şubert	Arı
F. Mendelson	Sözsüz mahnı
F. Ris	Daimi hərəkət
F. Drdla	Fantaziya (J. Bizenin "Karmen" operası mövzusunda)
J. Lülli	Qavot
İ. Haydn	Menuet
L. Bethoven	Romans F Dur
İ.S. Bax	Sarabanda
İ. Brams	Vals
	Skertso
İ. Albenis	Tanqo
İ. Frolov	Skertso
İ. Mattezo	Ariya
K. Veber	Rondo
K. Mostras	Xorovod
K. Sen-Sans	Qu quşu
N. Benda	Qrave
P.İ. Çaykovski	Rus rəqsi ("Qu quşu" baletindən)
	Yumoreska
	Lenskinin ariyası ("Yevqeni Oneqin" operasından) (L. Auerin işləməsi)
R. Qlier	Yumoreska
S. Prokofyev	Montekki və Kapuletti ("Romeo və Cülyetta" baletindən)
	Skertso
S. Raxmaninov	Vokaliz
	Romans №1 əsər 6
S. Volfenzon	Düşüncə
V.A. Motsart	Rondo G Dur

V. Şer	Kəpənəklər
Z. Fibix	Poema

İRİ HƏCMLİ ƏSƏRLƏR

A. Alyabyev – A. Vyetan	"Bülbül" (red. K. Rodionov)
D. Tartini	Sonata g moll ("Tərk olunmuş Didona")
D. Qerşvin	Üç prelüd
D. Viotti	Konsert № 22
G. Hendel	Sonatalar
İ.S. Bax	Konsert E Dur
L. Şpor	Konsert № 9
N. Rakov	Sonata
P. Rode	Konsert № 8
Ş. Berio	Konsertlər № 1, 7
Ş. Danklya	Konsert solosu № 2, № 3
V. A. Motsart	Konsert "Adelaida" D Dur
	Konsert № 1

ANSAMBL ƏSƏRLƏRİ

A. Vivaldi	Konsert a moll iki skripka üçün
A. Frolov	Zarafat
D. Şostakoviç	5 pyes iki skripka üçün
J. Metallidi	Eleqiya
	Şən yürüş
S. Coplin	Reqtaym

AKADEMİK DİNLƏYİŞLƏRİN TƏLƏBATI

I dinləmə (dekabr) – 1 etüd;
2 müxtəlif xarakterli pyes.

II dinləmə (fevral) – 1 etüd;
1 iri həcmli əsər.

III dinləmə (aprel) – 2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

BURAXILIŞ İMTAHANININ TƏLƏBATI (iyun ayı)

1 etüd;
2 müxtəlif xarakterli pyes;
1 iri həcmli əsər.

__Qeyd:__ Müəllimin mülahizəsinə görə dinləmələrdə repertuar seçimi başqa əsərlərlə əvəz oluna bilər.

KİÇİK SİNİFLƏR ÜÇÜN MUSİQİ ƏDƏBİYYATI

1. K. Rodionov – Skripka ifaçılığı üzrə ilk dərslər. Moskva «Музыка» 1987, 1993-cü il, I və II-ci hissələr.
2. V.Yakubovskaya "Skripka ifaçılığı üzrə başlanğıc kurs". Leninqrad «Музыка» 1983-cü il.
3. Skripka üçün dərslik. UMM I-II siniflər. Tərtib edən M. Qarlitski, Y. Utkin, K. Fortunatov. Moskva «Музыка» 1996-cı il.
4. M. Garlitski "Addım-addım" məcmuəsi. Gənc skripkaçılar üçün metodik vəsait. Moskva «Советский композитор» 1989-cu il.
5. "Gənc skripkaçı" – I buraxılış. Tərtib edən K. Fortunatov. Moskva «Сов. Композитор» 1989-cu il.
6. Y. Yordanov "Kiçik skripkaçılar üçün əlifba" Moskva «Музыка» 2001-ci il
7. Seçilmiş etüdlər I -III sinif. I buraxılış 1. Tərtib edən M. Qarlitski, K. Fortunatov. Moskva «Музыка» 1988-ci il.
8. S. Şalman "Mən skripkaçı olacağam" Gənc musiqiçi ilə 33 söhbət. Leninqrad. Советский композитор» 1987-ci il.
9. N. Baklanova İlk dərslər. İbtidai siniflərdə təhsil üçün dərslik, UMM I-II sinif Moskva, «Советский композитор» 1991-cı il.
10. Skripka üçün dərslik. UMM II-III sinif. Tərtib edən M. Qarlitski, Y. Utkin, K. Rodionov, K. Fortunatov. Moskva, «Музыка», 1990-cı il.
11. Q.Şradik "Skripka üçün məşğələlər", I hissə Moskva, «Музыка» 1990-cı il.
12. P.Çaykovski "Seçilmiş tamaşalar". UMM-nin pedaqoji repertuarı. I buraxılış. Kiçik siniflər. Музгис 1961-ci il.

ORTA SİNİFLƏR ÜÇÜN MUSİQİ ƏDƏBİYYATI

1. Skripka üçün dərslik. UMM III-IV sinif. Pyeslər və iri həcmli əsərlər. Tərtib edən Y. Utkin. Moskva, «Музыка» 1989-cu il.
2. Skripka üçün dərslik.UMM IV-V sinif. Peslər və iri həcmli əsərlər. Tərtib edən Y. Utkin. Moskva, «Музыка» 1990-cı il.
3. Ş. Danklya "Varyasiyalar" UMM-nin orta və yuxarı sinifləri üçün. Moskva, «Музыка» 1975-ci il.
4. Skripka üçün dərslik. Konsertlər. Moskva, «Музыка» 1989-cu il.
5. Skripka üçün dərslik. Skripka və fortepiano üçün pyeslər. UMM-nin III-VII-ci sinifləri. Redaktor S. Şalman «Композитор» nəşriyyatı Sankt-Peterburq, 1997-ci.
6. Этюды для скрипки на разные виды техники. 3 класс. Ред. В. Стеценко,
7. Müxtəlif texnika növünə dair etüdlər. IV sinif. Redaktor. V. Stetsenko Kiyev, «Музична Украина» 1981-ci il.

8. Skripka üçün seçilmiş etüdlər. UMM-nin III-V sinifləri üçün Tərtib edən K.Fortunatov Moskva, «Музыка», 2003-cü il.
9. “Gənc skripkaçı” II buraxılış. Tərtib edən K.Fortunatov, Moskva «Сов. Композитор» 1989-cu il.
10. F. Kreysler Skripka və fortepiano üçün pyeslər məcmuəsi. Redaktor V. Dyachenko I və II cild. Moskva «Музыка», 1978-ci il.
11. X. Valiullin Skripka və fortepiano üçün lirik rəqslər. Kazan, Tatar Kitab Nəşriyyatı, 1971-ci il.
12. D. Şostakoviç Skripka və fortepiano üçün pyeslər .UMM-nin orta və yuxarı sinifləri üçün Tərtib edən K. Fortunatov. Moskva, «Музыка» 1975-ci il
13. F. Kreysler Skripka və fortepiano üçün tamaşalar. 1 və 2 dəftər. Moskva, «Orfey» 2000-ci il.
14. Rus bəstəkarlarının skripka və fortepiano üçün pyesləri. Moskva, «Музыка», 1975-ci il.

YUXARI SİNİFLƏR ÜÇÜN MUSİQİ ƏDƏBİYYATI

1. Skripka üçün dərslik UMM IV-V sinif. Pyeslər və iri həcmli əsərlər. Tərtib edən Utkin Y. Moskva “Музыка”, 1990-cı il.
2. Danklya Ş. Variasiyalar. UMM-nin orta və yuxarı siniflər üçün. Moskva “Музыка”, 1975-ci il.
3. Skripka üçün dərslik. Skripka və fortepiano üçün pyeslər. UMM-nin III-VII sinifləri. Redaktor Şalman S. Sant-Peterburq “Композитор” nəşriyyatı, 1997-ci il.
4. Skripka üçün seçilmiş etüdlər. UMM-nin III-V sinifləri üçün. Tərtib edən Fortunatova K. Moskva “Музыка”, 2003-cü il.
5. Kreysler F. Skripka və fortepiano üçün pyeslər məcmuəsi. Redaktor Dyachenko V. I və II cild. Moskva “Музыка”, 1978-ci il.
6. Şostakoviç D. Skripka və fortepiano üçün pyeslər. UÇÇ-nin orta və yuxarı sinifləri üçün. Tərtib edən Fortunatov K. Moskva “Музыка”,1975-ci il.
7. Skripka üçün dərslik. Konsertlər. II burax. UMM-nin orta və yuxarı sinifləri. Moskva “Музыка”, 1995-ci il.
8. Mayas K. Etüdlər. Əsər 36. SPB, “Kompozitor”, 2004-cü il.
9. Skripka üçün xrestomatiya. Pyeslər və iri formalı əsərlər. 5-6 siniflər.
10. “Gənc skripkaçı” III buraxılış. Tərtib edən Fortunatov. Rostov-na-Donu “Feniks”, 1997-ci il.
11. Azərbaycan bəstəkarlarının əsərlərindən ibarət məcmuə. Skripka və fortepiano üçün. Azərbaycan Dövlət nəşriyyatı, Bakı, 1965-ci il.
12. Skripka üçün xrestomatiya. 6-7-ci sinif. Uşaq musiqi məktəbləri və musiqi kollecləri üçün. Pyeslər məcmuəsi. M: “Музыка”, 2008-ci il.
13. Ceminiani F. 12 kompozisiya. I və II dəftər. Thesaurus musigues Nr.7ş Editio. Musica, Budapeşt.
14. İki skripka ilə fortepiano üçün Pyeslər məcmuəsi. Azərbaycan Dövlət Musiqi Nəşriyyatı, Bakı, 1958-ci il.
15. Çaykovski P.İ. Pyeslər. Skripka və fortepiano üçün köçürmə. 1987-ci il.
16. Hendel G. Skripka və fortepiano üçün altı sonata. İşləməsi Auer L.

17. Korelli A. Skripka və fortepiano üçün altı sonata. L., 1981-ci il.

TÖVSİYƏ OLUNAN METODİK ƏDƏBİYYATIN SİYAHISI

1. O.M. Aqarkov Skripkada vibrato. Muzgiz 1956.
2. T.L. Berkman, K.S. Grishchenko Müəllimin musiqi təhsili. Moskva, 1956
3. R. Breninq Skripkaçının ifa aparatının azadlığı. Kazan 2007
4. İbtidai musiqi təhsili metodologiyası məsələləri. Redakor Rudenko, Natanson. 1981.
5. Musiqi pedaqogikasının sualları. II buraxılış. Redaktor V. Rudenko, Moskva, 1980.
6. Orkestr alətləri ifaçılığı tədrisinin təkmilləşdirilməsi məsələsi. Metodologiya kursu üzrə dərslik. 1978.
7. İ. Lesman Skripka ifaçılığı məktəbi Leninqrad, 1925.
8. K. Lustras Skripkaçı üçün ev dərsləri sistemi M., 1956.
9. N. Stepanov. Yaylı alətlərdə şrtixlərdən istifadənin əsas prinsipləri.
10. B. Struve. Vibrasiya ifaçılıq bacarığı kimi. M.-L.,1933.
11. O. Şulpyakov. İfaçı musiqiçilərin texniki inkişafı. Musiqi. L., 1973.

Terminlər
II-III siniflər

Yazılışı	Tələffüzü	Rus dilində mənası	Azərbaycan dil. mənası
Allegro	[alleqro]	Быстро, весело	Cəld, şən
Allegretto	[alleqretto]	Менее скоро чем Allegro,	Allegroya nisbətən ləng
Andante	[andante]	Спокойно, не спеша	Sakit, tələsmədən, rahat, aramla
Andantino	[andantino]	Быстрее чем Andante	Andanteyə nisbətən cəld
Moderato	[moderato]	Умеренно	Mülayim
Ritenuto	[ritenuto]	Постепенно снижая темп	Tempin tədricən aşağı salınması
Rallentando	[rallentando]	Постепенно замедляя	Tədricən ləngidərək
Piano	[piano]	Тихо	Sakit
Pianissimo	[pianissimo]	Очень тихо	Çox sakit
Mezzo piano	[metso piano]	Не очень тихо	Nisbətən sakit səslə
Mezzo forte	[metso forte]	Не очень громко	Nisbətən uca səslə
Forte	[forte]	Громко	Gur, ucadan
Fortissimo	[fortissimo]	Очень громко	Son dərəcədə gur, ucadan
Crescendo	[kreşendo]	Постепенно увеличивая звук	Tədricən səslənməni artırmaq
Diminuendo	[diminuendo]	Постепенно уменьшая звук	Tədricən səslənməni azaltmaq
Detashe	[detaşe]	Играть отдельно каждый звук	Hər bir səsin ayrı-ayrıca həmlə ilə ifası
Marcato	[markato]	Выделяя, подчеркивая	Qabardaraq, fərqləndirərək
Arco	[arko]	Играть смычком	Yay ilə ifa
Pizzicato	[pitsikato]	Играть щипком	Simi dartma, qırpma üsulu ilə ifa
Legato	[leqato]	Связанное исполнение звуков	Səslərin rabitəli ifası
Staccato	[stakkato]	Отрывистое исполнение звуков	Səslərin qırıq-qırıq ifası
Martele	[martele]	Акцентируя	Vurğu ilə

Terminlər IV—V siniflər

Yazılışı	Tələffüzü	Rus dilində mənası	Azərbaycan dil. mənası
Dolce	[dolçe]	Нежно, мягко	İncə, yumşaq
Fine	[fine]	Конец	Son, axır
Coda	[koda]	Заключение	Sonluq
Da capo	[da kapo]	С начала	Əvvəldən
Al fine	[al fine]	До конца	Sona qədər
Vivace, vivo	[vivace, vivo]	Живо	Cəld, vəcdlə
Largo	[larqo]	Широко (самый медленный	Geniş, olduqca ağır

		темп из возможных)	
Adajio	[adajio]	Медленно, сдержанно	Asta, tamkinlə
Prestissimo	[prestissimo]	Предельно быстро	Son dərəcə sürətli
Meno osso	[meno osso]	Менее подвижно	Hərəkəti azaldaraq
Piu mosso	[piu mosso]	Более подвижно	Nisbətən hərəkətli
Poco	[poko]	Постепенно	Tədricən
Molto	[molto]	Много, очень	Çox, olduqca
Espressivo	[espressivo]	Выразительно	Təsirli, ifadəli
Restez	[restez]	Остаться в позиции	Mövqedə qalmaq
Al tallone Du talan	[al tallone] [du talon]	У колодки	Yayın dəstəyə yaxın hissəsində ifa
Con sordino	[konsordino]	С сурдиной	Surdina ilə

Terminlər VI sinif

Cantabile	[kantabile]	Певуче	Ahənglə, axıcı
Spiccato	[spikkato]	Отрывисто	Qısa
Grave	[qrave]	Медленно	Asta, ağır-ağır
Grandioso	[qrandiozo]	Величественно	Əzəmətlə
Saltando	[saltando]	Отскакивая	Qırıq-qırıq
Col legno	[kol leno]	Древком (указание играть древком смычка)	Yayın sarı üzü ilə ifa
Secco	[secco]	Коротко, жестко, сухо	Qısa, sərt, quru

Terminlər VII sinif

Yazılışı	**Tələffüzü**	**Rus dilində mənası**	**Azərbaycan dil. mənası**
Energico	[enerdjiko]	Энергично	Çılğın
Leggiero	[leddjiyero]	Легко	Yüngül, zərif
Maestoso	[maestoso]	Величественно	Təntənəlı
Tranquillo	[trankuillo]	Спокойно	Sakit
Briliante	[brillyante]	Блестяще	Parlaq
Animato	[animato]	Воодушевленно	Şövqə, coşqunlu
Stringendo	[strindjento]	Ускоряя	Sürətləndirərək
Risoluto	[rizolyuto]	Решительно	Qətiyyətli
Agitato	[ajitato]	Взволнованно, оживленно	Həyəcanlı
Con fuoco	[kon fuoko]	С огнем	Alovlu
Largamente	[largamente]	Широко, протяжно	Geniş, əhatəli

Sostenuto	[sostenuto]	Сдержанно	Təmkinli

Terminlər IX—X siniflər

Yazılışı	**Tələffüzü**	**Rus dilində mənası**	**Azərbaycan dil. mənası**
Ad libitum	[ad libitum]	По желанию исполнителя	İfaçının istəyi ilə
Appassionato	[appassionato]	Страстно	Ehtirasla, hərəkatli
L'istesso tempo	[listesso tempo]	В том же темпе	Həmin tempdə
Tempo	[tempo]	В определенном темпе	Müəyyən olunmuş tempdə
Assai	[assai]	Весьма, очень	Çox
Alla breve	[alla breve]	4/4 играть на 2/2	4/4 ölçünü 2/2 ifa etmək
Con brio	[kon brio]	Термин выразительности - Живо	Canlı, odlu, atəşli
Non troppo	[non troppo]	Не слишком	Qismən
Sempre	[sempre]	Всегда, постоянно	Həmişə, daim, müntəzəm
Simile	[simile]	Также	Olduğu kimi
Rubato	[rubato]	Ритмически свободно	Sərbəst ritmli
Pesante	[pezante]	Тяжело, грузно	Ağır
Sotto voce	[sotto voce]	Вполголоса	Qısa səslə
Tutti	[tutti]	Все вступление аккомпанемента	Tam heyyətlə